

Ik wil U van **harte** dienen

Gereedschap
voor oudsten

Nicolas Pouyet (redactie), Bart Broekman,
Gerard van der Schee, Paulien Vervoorn e.a.

**Nicolas Pouyet (redactie),
Bart Broekman, Gerard van der Schee, Paulien Vervoorn e.a.**

Ik wil U van harte dienen

**Gereedschap
voor oudsten**

Aanbevelingen

‘De geestelijke én maatschappelijke waarde van kerken voor de Nederlandse samenleving is niet in een getal uit te drukken. De ruggengraat van al die kerken wordt gevormd door teams van ouderlingen en oudsten die veel tijd en energie geven om hun plaatselijke gemeente te dienen. Regelmatig spreek ik oudsten die met allerlei praktische en geestelijke dilemma’s worstelen. Vaak zijn zij zonder enige vorm van training of toerusting in het diepe gegooid en worden zij geacht de klus intuïtief te klaren. Dit handboek is een unieke toerustingstool voor al die mannen en vrouwen die zich met hart en ziel geven aan de plaatselijke kerk. Het geeft de mogelijkheid tot reflectie op het werkveld, gesprek met mede-oudsten en training op essentiële gebieden.’

Dr. Henk Stoorvogel
Voorganger Vrije Evangelisatie Zwolle

‘Leidinggeven in de kerk is niet eenvoudig. De predikant is ervoor opgeleid, maar ambtsdragers zijn vooral vrijwilligers die geen training hebben gevolgd om dienend leiding te geven aan de gemeente van Jezus. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er (te) vaak conflicten ontstaan in het leiderschap van een kerk. Dat is jammer.

Het boek *Ik wil U van harte dienen* is een prachtige inleiding op het leidinggeven als ambtsdrager in de kerk. De diversiteit van de auteurs helpt de vrijwilliger om een goed beeld te krijgen van het werk, de kwalificaties én bij het vormen van een mening over diverse onderwerpen. Dit is het missende handboek voor vrijwilligers die ineens midden in de spotlight van een kerkelijke gemeente staan. Een absolute aanrader voor zittende en aanstaande ambtsdragers.’

Jan Wolsheimer,
Directeur MissieNederland

Inhoud

Woord vooraf	9
Inleiding	11
1. Gemeenschap tussen ideaal en werkelijkheid (Teun van der Leer)	17
2. Oudste zijn – mooi werk! Enkele richtlijnen vanuit de Bijbel (Els en Huib Zegwaart)	25
3. Een goede voorbereiding is het halve werk (Bert Reinds)	41
4. Zorg dragen voor jezelf (Bart Broekman)	53
5. Integer dienen, rekening houden met die Ander (Jonathan Zeijl)	63
6. Doorwaai nu heel ons huis met uw Geest. Over structuur in de gemeente (Nicolas Pouyet)	75
7. Geloofwaardig de dienst leiden. Vaardigheden voor de samenkomst (Paulien Vervoorn)	89
8. Leidinggeven in de lokale gemeente (Christian Tan)	99
9. Leiderschap en teamdynamiek (Gerard van der Schee)	111
10. Leiderschap in transitie (Rob Hondsmark)	121

11. Omgaan met culturele en etnische diversiteit in de gemeente van Christus (Melvin en Louise Ho)	133
12. Aan de slag met ethische thema's in een missionaire kerk (Patrick Nullens)	145
13. Conflicten zijn niet onoverkomelijk (Eddy de Pender)	157
14. Voormalig oudste op zoek naar een frisse start (Connie Karsten)	167
Over de auteurs	179
Literatuurlijst	183

Woord vooraf

Gedurende mijn theologische opleiding aan de Azusa Theologische Hogeschool heb ik nooit serieus overwogen om voorganger te worden. Van meet af aan was het voor mij duidelijk: ik word zending. Dat veranderde echter door verschillende ervaringen die ik aan het einde van mijn opleiding en de jaren erna opdeed. Niet dat ik opeens wist dat ik 'carrière' wilde gaan maken als voorganger. Maar, zoals de Geest van God dat meestal doet, mijn ideeën over hoe ik de Here God zou kunnen dienen, veranderden langzaam maar zeker. Naar nog steeds wel in de bediening, maar dan in eigen land. Toen in 2012 een deur naar het zendingsveld dichtging en ik kort daarop beroepen werd door de Evangelische Gemeenschap Roosendaal (EGR) om als tweede voorganger aan boord te komen, vielen een paar puzzelstukjes op hun plek!

In de zeven jaren die volgden, maakte de impact die het oudstenschap heeft op het persoonlijk leven van oudsten een grote indruk op mij. Aan de ene kant werd ik positief verrast door het doorzettingsvermogen en de trouwe inzet van deze gemeenteleden. Aan de andere kant ben ik ook intens verdrietig geweest over wat zij moesten meemaken. Ik heb in de genoemde periode gemerkt hoe belangrijk toerusting is voor het welzijn van deze harde werkers in Gods koninkrijk. Gedurende deze jaren groeide bij mij dan ook het verlangen om aan een boek te werken dat oudsten zou helpen in hun bediening. Een basishandboek waarin de meest cruciale thema's rond het leiden van een gemeente worden besproken en waarin praktische handreikingen worden gedaan. Toen ik dit verlangen voorlegde aan Arjen van Trigt van Uitgeverij KokBoeken-centrum en mensen die werkzaam zijn in de gemeenteopbouw waren de reacties meteen zeer positief. Blijkbaar was ik niet de enige die er de meerwaarde van zag.

Enkele dankwoorden zijn hier op z'n plaats. In de eerste plaats aan mijn vrouw Petra. Voor de aanmoediging om dit boek te gaan maken, maar ook voor de tijd dat we samen in Roosendaal gediend hebben. Mijn drie kinderen – die mij soms liever niet achter de computer zagen verdwijnen – voor hun levenslust en de constante herinnering aan dat ik wil meebouwen aan gemeenten waar hun generatie lief te hebben zoals Jezus gebiedt. Natuurlijk wil ik Arjen van Trigt bedanken voor zijn vertrouwen, geduld en begeleiding bij mijn eerste stappen in de uitgeefwereld. Een groot woord van dank gaat uit naar de dertien auteurs die deze bundel met mij tot stand hebben gebracht. Soms maakte tijdsdruk het lastig voor hen om tot een bijdrage te komen, maar uiteindelijk is het hun allemaal gelukt om hun liefde voor Jezus en zijn gemeente en hun passie voor en kennis van een specifiek thema te delen. Dit geldt ook voor Frans Faber, Theo Verheul, Rik van Boven en Jan Baan die de eerste versies hebben meegelezen en de teksten van zinvol commentaar hebben voorzien.

Deze bundel wil ik graag aan een specifieke groep christenen opdragen: de vele oudsten die tot op heden de plaatselijke gemeenten hebben gediend en hen die in hun voetsporen gaan. In het bijzonder heb ik regelmatig gedacht aan de oudsten met wie ik in de EGR heb gediend. Mijn gebed is dat deze kostbare groep mensen op de laatste dag die God heeft bestemd zullen zien dat het werk van hun handen zal standhouden in het vuur, wetende dat de Here Jezus hen daartoe heeft bekrachtigd in zijn genade en door zijn Geest (1 Kor. 3:12-13, 2 Kor. 3:5).

Nicolas Pouyet
Zwolle, januari 2020

Inleiding

Tijdens een bijeenkomst van ons leiderschapsteam in Roosendaal zei een broeder het volgende: 'Als geestelijk leider zie ik het als mijn taak om van de gemeente die reine, schitterende bruid van Christus te maken.' Een prachtig geestelijk inzicht! Hoewel hij Paulus niet aanhaalde, klonken deze apostolische woorden erin door: 'Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuise bruid aan hem geven' (2 Kor. 11:2). De metafoer van de bruid, die we ook in de boeken Hooglied en Openbaring tegenkomen, is veelzeggend met betrekking tot de functie van oudste in de plaatselijke gemeente. In de eerste plaats omdat het bepaalt bij de innige band die God met zijn gemeente wil hebben. In de tweede plaats omdat het niet geheel vanzelfsprekend is dat die gemeente rein en kuis zal zijn op de dag van de bruiloft (Mat. 7:21-23, Op. 19:7-8). Er zijn geestelijke leiders nodig die daar zorg voor dragen. Het Bijbelse gegeven dat de gemeente de bruid van Christus is, vormt een belangrijk uitgangspunt van deze bundel. Omdat zij in Gods ogen zoveel waard is, is niet één geleverde inspanning voor haar welzijn, kracht en zuiverheid te veel of tevergeefs.

Is dit boek voor mij?

De beoogde lezers van dit boek zijn de broeders en zusters die leidinggeven in hun lokale gemeente. Het boek richt zich voornamelijk tot oudsten, maar kan ook van grote waarde zijn voor andere leiders zoals diakenen, teamleiders, bedieningsleiders, kringleiders, enzovoorts. Iedere leider krijgt tenslotte te maken met dezelfde thema's. Het verschil is dat de eindverantwoordelijkheid van het reilen en zeilen in de gemeenschap bij de oudsten en de voorganger ligt.

Wanneer in dit boek gesproken wordt over 'kerken' of 'gemeenten', gaat het over evangelische gemeenten en pinkstergemeenten. Ouderlingen

in de traditionele kerken mogen dit boek uiteraard ook ter hand nemen, maar voor deze doelgroep zijn al diverse boeken beschikbaar.

Het kan goed zijn dat je je niet zo comfortabel voelt met de term ‘evangelisch’ of ‘pinkster’. Misschien noem je jezelf wel evangelisch, maar niet pinkster. Of juist pinkster in plaats van evangelisch. Dit onderscheid kan belangrijk zijn, maar niet voor dit boek. We richten ons op algemene processen waar oudsten mee te maken krijgen. Ondanks de verschillen is er voldoende overlap qua taalgebruik, geschiedenis en theologie die een inclusieve benadering van evangelisch en pinkster rechtvaardigt (zie o.a. Dijkhuizen & Bakker, 2017 en Van der Laan & Van der Laan, 2007).

Waarom zou ik dit boek lezen?

Het doel van dit boek is om geestelijk leiderschap, zowel persoonlijk als in teamverband, te ondersteunen. Het is gericht op de praktijk van het gemeentelieven. De hoop is dat het oudsten stimuleert en helpt om nuchter en helder van geest hun taken uit te voeren (2 Tim. 4:5, 1 Petr. 4:7). In hoofdstuk 7 schrijft Paulien Vervoorn: ‘Laten we daarom bidden alsof alles van Hem afhangt en de dienst voorbereiden alsof het helemaal van ons afhangt.’ Deze uitspraak vat kernachtig de bedoeling van deze bundel samen!

Hoe lees ik dit boek?

Je kunt dit boek lezen van kaft tot kaft. Maar het wil ook een naslagwerk zijn. Dat wil zeggen dat je dit boek ter hand neemt wanneer je met een bepaalde vraag of situatie geconfronteerd wordt en daarom het hoofdstuk opslaat waarin het relevante onderwerp behandeld wordt. Het boek leent zich er ook uitstekend voor om het met anderen te lezen en te bespreken, bijvoorbeeld je (aankomende) mede-oudsten. Verder kun je dit boek gebruiken om met je collega’s uit andere gemeenten in de regio of een ander kerkgenootschap te werken aan lopende kwesties. Ten slotte is dit boek geschikt als basis voor toerusting en training van (potentiële) oudsten en andere geestelijke leiders.

Om de persoonlijke reflectie en het gesprek met elkaar te bevorderen eindigt elk hoofdstuk met enkele reflectievragen.

Wat ga ik ontdekken in dit boek?

De hoofdstukken in dit boek zijn in twee categorieën te verdelen. Aan de ene kant zijn er hoofdstukken die zich richten op de geestelijk leider

als individu, aan de andere kant zijn er hoofdstukken die zich richten op de context waarin de oudste zijn taken uitvoert. Ik loop ze kort langs, zodat je een goede eerste indruk krijgt van de inhoud. Meer informatie over de auteurs vind je achter in het boek.

Hoofdstuk 1 – In dit hoofdstuk staat het spanningsveld tussen het Bijbels ideaal van gemeenschap en de realiteit centraal. Hoe kun je daarmee omgaan?

Hoofdstuk 2 – Dit hoofdstuk verdiept zich in de Bijbelse teksten die spreken over het aanstellen en functioneren van oudsten, tot leidraad voor ons.

Hoofdstuk 3 – Dit hoofdstuk helpt de lezer een inschatting te maken van de mogelijke impact van het oudstenschap op je leven. Als je al oudste bent, kan dit hoofdstuk je helpen om meer inzicht te krijgen op de wisselwerking tussen je bediening en je privéleven.

Hoofdstuk 4 – Dit hoofdstuk laat zien wat je kunt doen om fris en fruitig als oudste in het leven te blijven staan en om te blijven genieten van Gods roeping en gaven in je leven.

Hoofdstuk 5 – Het kan voorkomen dat je je opeens medeverantwoordelijk voelt voor een besluit waar je het eigenlijk niet mee eens bent. Hoe ga je met zulke en met andere integriteitskwesaties goed om? Dat lees je in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 6 – In de ene gemeente is structuur en organisatie ver te zoeken, terwijl het in een andere gemeente juist verstikkend aanwezig is. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de geestelijke waarde van een gemeentestructuur en de belangrijkste bouwstenen.

Hoofdstuk 7 – Een van de belangrijkste taken van oudsten betreft het leiden van de wekelijkse eredienst. Hoe kun je dat goed doen? Waar moet je op letten? In dit hoofdstuk lees je daar meer over.

Hoofdstuk 8 – Dit hoofdstuk helpt oudsten om te reflecteren op hun eigen manier van leidinggeven en geeft handige tips en tools om vaardigheden op dit gebied te vergroten.

Hoofdstuk 9 – Oudsten functioneren bijna altijd in een teamsetting. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de dynamiek in leidersteams. Welke processen spelen er? Waar moet je rekening mee houden?

Hoofdstuk 10 – Elke gemeente krijgt vroeger of later wisselingen van leiders. Verjonging is daarin een belangrijke factor. Dit hoofdstuk maakt zichtbaar hoe transities in leiderschap kunnen verlopen. In het bijzonder wordt er aandacht besteed aan de thematiek van generaties.

Hoofdstuk 11 – In dit hoofdstuk wordt nagedacht over de vraag hoe etnische en culturele diversiteit in een gemeente zegenend kan werken.

Hoofdstuk 12 – In deze tijd krijgen oudsten zeer regelmatig te maken met morele vraagstukken. Hoe kun je hier op vruchtbare wijze met elkaar over in gesprek zijn en samen tot goede standpunten komen? Daarover gaat het in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 13 – Conflicten horen helaas ook bij het gemeente-zijn. In dit hoofdstuk ontdek je wat een conflict is, hoe je escalaties kunt voorkomen en hoe je kunt bemiddelen.

Hoofdstuk 14 – Dit hoofdstuk richt zich op de fase na het teruggeven van het ambt van oudste. Het gaat in op een goede afronding van de 'diensttijd', op het terugkijken op de ervaringen en de nieuwe invulling van het persoonlijk geestelijk leven.

Aanspreekvorm en Bijbelvertaling

Tijdens het lezen is het goed om een paar dingen in gedachten te houden. In de eerste plaats verschilt de aanspreekvorm per auteur. De ene schrijver is gewend om te tutoyeren, de ander vindt een formele schrijfstijl – de u-vorm – gepaster. Ik heb daarin geen redactiewerk verricht, omdat dit raakt aan de persoonlijke stijl van de schrijver. Zo wil ik dit boek ook benaderen: als een uiting van de veelkleurige gemeenschap van gelovigen. Zodoende heb ik zoveel mogelijk geprobeerd om de eigenheid van elke bijdrage te respecteren.

In de tweede plaats wordt er systematisch gesproken in de hij-vorm. Dat dit zo is, wil niet zeggen dat er in dit boek een theologische keuze wordt geuit. De reden waarom er over de oudste gesproken wordt als 'hij' is puur pragmatisch. Hiermee wil ik niet zeggen dat deze bundel

theologisch neutraal is. Dat kan niet en dat is juist niet mijn bedoeling. Ik hoop dat dit boek aansluit bij de manier waarop er over geloof, gemeente en dienen gesproken wordt in evangelische gemeenten en pinkstergemeenten. Echter, theologische kwesties zijn niet het onderwerp van dit boek.

Ten slotte de gebruikte Bijbelvertaling. Mits anders vermeld wordt er geciteerd uit de Nieuwe Bijbelvertaling. Bij gebruik van andere Bijbelvertalingen wordt dit door middel van de gebruikelijke afkorting vermeld.

Tot slot

Een veelgeciteerd, zo niet het meest geciteerde vers in relatie tot gemeenteopbouw is Psalm 127:1a: ‘Als de HEER het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers.’ Met dat besef slaat elke christen de hand aan de ploeg in Gods wijngaard en is er ook aan dit boek gewerkt. Tegelijkertijd mag deze psalm zeker voor wat betreft de bediening aangevuld worden met een ander bekend gebed uit de christelijke traditie:

*God, schenk mij
de innerlijke vrede om te accepteren welke dingen ik niet
kan veranderen,
de moed om te veranderen wat ik wel kan veranderen
en de wijsheid om deze twee zaken van elkaar te kunnen onderscheiden.
In Jezus' naam, amen.*

Jezus heeft beloofd dat Hij alle dagen met je zal zijn (Mat. 28:20). Hij zal je door de heilige Geest toerusten met wat jij nodig hebt om zijn wil in jouw leven te kunnen doen. Ik hoop dat de bijdragen in deze bundel instrumenten zullen zijn in Gods hand, zodat ze jou helpen om de Heer en zijn gemeente van harte te dienen.

1 Gemeenschap tussen ideaal en werkelijkheid

De dag van de bevestiging van de nieuwe oudsten twee jaar geleden lag nog vers in het geheugen. Het was een prachtige dag geweest. Vanuit alle andere zalen waren stoelen bijgeplaatst en elk daarvan was bezet. Velen hadden zich ingespannen om er een mooie dienst van te maken. Het was duidelijk dat de gemeente blij met hen was. Een gelegenheidskoor zong hen toe, de kinderen van de zondagsschool hadden cadeautjes gemaakt en de jeugd een rap en een grappig filmpje. De toespraken na afloop waren warm en verwelkomend. 'Gemeente-zijn is een feest' had iemand na afloop gezegd, en velen hadden geknikt.

Maar deze morgen after was allesbehalve feestelijk. Gisteren was de gemeenteavond behoorlijk uit de hand gelopen. Er hadden harde woorden geklonken. Kritiek en verwijten. Vooral richting de oudstenraad. Rond half tien had de voorzitter een halfslachtige poging gedaan om 'samen in gebed af te sluiten en in vrede heen te gaan', maar bijna niemand had gebeden en de sfeer was ijszig toen de meesten zich snel naar huis haastten. Was dit dezelfde gemeente van twee jaar geleden?

Misschien herken je als lezer er wel iets van. Ikzelf in elk geval wel. Ik heb, als gast en als bevestiger, heel wat bevestigingsdiensten meegeemaakt, zowel van voorgangers als van oudsten. Elke keer valt me weer op hoe bijna euforisch de sfeer dan vaak is. En elke keer houd ik mijn hart een beetje vast. Het is als bij een huwelijksluiting wanneer er nog geen vuiltje aan de lucht is. Maar als de dagelijkse realiteit zich aandient, wordt het toch anders. Zoals de Engelsen zeggen: *the proof of the pudding is in the eating*. Zoals in een huwelijk het er pas echt op aankomt als de haren van de ander weer uit het doucheputje moeten worden gevist, het dopje van de tandpasta weer niet op de tube zit, het ochtendchagrijn

van de ander toch heftiger blijkt dan je had voorzien en je 's avonds wordt afgesnauwd omdat het nu eenmaal 'sorry hoor, ontzettend hec-tisch op het werk' was, zo heeft het gewone gemeentelieven ook een eigen dynamiek: kleine en grote irritaties, meningsverschillen, niet op elkaar afgestemde verwachtingen, teleurstelling door (vermeend?) gebrek aan aandacht, enzovoorts. Het ongenoegen begint vaak als een klein stroom-pje, maar kan in verrassend korte tijd aanzwellen tot een enorme vloed, die vaak de leiding van de gemeente overspoelt. Zo graag als ze je had-den zien komen, zo graag zien ze je soms ook weer gaan. Zoals een oudste na weer een forse bak kritiek eens tegen mij verzuchtte: 'Eerst halen ze alles uit de kast om je in de oudstenraad te krijgen en als je er eenmaal in zit halen ze alles uit de kast om je het leven zuur te maken.'

De gemeente van Christus in al haar weerbarstigheid

Het gaat in dit hoofdstuk over de gemeente tussen ideaal en werkelijkheid. Binnen de systematische theologie is de ecclesiologie (leer aan-gaande de kerk van Christus) een wat vreemde eend in de bijt. Want ga maar na: als het over de christologie (leer aangaande Jezus Christus) gaat of over de pneumatologie (leer aangaande de heilige Geest) kun je gemakkelijk grote woorden gebruiken en vaak schieten die dan nog tekort. Over Christus en de Geest kun je immers alleen maar met eerbied en bewondering spreken. Maar bij de ecclesiologie is dat anders. Want dan gaat het over onszelf. En dan voelen grote woorden al gauw wat dubbel en ook ongemakkelijk.

Toch kent het Nieuwe Testament een zogenaamde 'hoge' ecclesiologie. Er wordt op tal van plaatsen 'op verhoogde toon' en in prachtige beelden over de gemeente gesproken. Zij is Gods eigendom, het lichaam en de bruid van Christus, en de tempel van de heilige Geest. Het is voor de *gemeente* dat Christus zich heeft prijsgegeven (Ef. 5:25) en zijn red-dend werk is gericht op de vorming van een *volk*: 'Hij heeft zichzelf voor ons gegeven om ons van alle zonde vrij te kopen, ons te reinigen *en ons tot zijn volk te maken*' (Tit. 2:14). Het evangelie gaat niet zozeer over individuen die tot geloof komen en gered worden, maar over een ver-loste én verlossende gemeenschap. Overal waar in Handelingen mensen tot geloof komen worden zij 'toegevoegd' aan de gemeente. Jezus blijkt niet 'los verkrijgbaar'. De Geest doopt ons tot één lichaam (1 Kor. 12:13). In de eerste brief van Johannes worden verbondenheid met God en met elkaar probleemloos met elkaar verknoopt (zie bijvoorbeeld 1:6-7). Tot de inhoud van ons geloof behoort dat we ons verbinden met God *en met*

elkaar.¹ We kunnen God zelfs niet liefhebben, als we onze broeders en zusters niet liefhebben (1 Joh. 3:17 en 4:20). Wie bij Jezus Christus wil horen, hoort tegelijk bij zijn kudde. Vormt tegelijk met de andere gelovigen zijn bruid. Is direct een lid van zijn lichaam.

Nieuwtestamenteel gesproken zou je kunnen zeggen dat behoren bij Christus en niet bij zijn gemeente eigenlijk een oxymoron is, een onmogelijke combinatie (zoals een hete sneeuwbal). Je kunt niet de bruidegom liefhebben en de bruid negeren; je kunt niet het hoofd dienen en het lichaam afwijzen. Jezus en de gemeente zijn eenvoudig niet te scheiden.² Geloven buiten de gemeente om schept een kwaliteitstekort en beperkt ons in het doen van wat Christus van ons vraagt. Het is misschien wel mogelijk om gelovig te blijven zonder betrokkenheid bij een gemeente. Maar dat is dan wel een geloof met een fundamenteel nieuwtestamenteel tekort.

Tegelijk laat datzelfde Nieuwe Testament ook een ander plaatje zien. In de eerste gemeente van Handelingen, die door de eeuwen heen voor zovelen een inspirerend voorbeeld is geweest van eenheid, kracht en liefde (zie bijvoorbeeld Hand. 2:41-47, 4:32-35 en 5:12-16), lezen we ook over het bedrog van Ananias en Saffira (5:1-11), over onenigheid rond de ondersteuning aan de weduwen (6:1-2) en over 'grote onenigheid' en 'een felle woordenstrijd' rond het wel of niet besnijden van de heidenen (15:1-2). En ook de praktische kwesties die in de brieven worden aangesneden stemmen lang niet altijd vrolijk en schetsen een verre van ideaal plaatje: veroordeling, aanstoot en ergernis rond eetgewoonten

1 Deze terminologie – verbinding aan God en aan elkaar, steeds in één adem – is dominant in de zgn. verbondssluitingen van afgescheiden gemeenten van de kerk van Engeland in de 17e eeuw. Deze separatisten wilden onder andere zich niet conformeren aan de van boven opgelegde voorschriften van koning en kerk, en vormden plaatselijke zelfstandige gemeenten. Dat was nieuw en nog nooit vertoond, dus hoe doe je dat? Cruciaal was een gezamenlijk moment van commitment aan God en aan elkaar. Meer hierover in mijn artikel "Jezus is niet 'los verkrijgbaar'" in: Marijn Vlasblom, *Geloven in de gemeente* (Amsterdam: Unie van Baptistengemeenten, 2018), 15-25. Delen hiervan komen in dit hoofdstuk terug.

2 Wat we precies onder gemeente hebben te verstaan en hoe institutioneel dit moet worden ingevuld staat uiteraard ter discussie. Ik heb hierover eerder geschreven, o.a. in: 'Hoe smal mag de kerk worden', *IDEA Magazine* 28.5 (2007) en uitvoeriger in mijn Masterthesis 'De kerk op haar smalst'. Op zoek naar een ecclesiologisch minimum voor de kerk aan het begin van de eenentwintigste eeuw', VU 2006. Beide zijn te vinden op <https://baptisten.nl/seminarium/docenten/2-teun-vanderleer,geraadpleegd.d.d.17-08-2019>.

(Rom. 14:13), verdeeldheid en scheuringen (1 Kor. 1:10-11), ontucht (1 Kor. 5:1-2), elkaar voor het gerecht slepen (1 Kor. 6:5-6), onenigheid rond het gebruik van de Geestesgaven (1 Kor. 14). En dan heb ik nog maar de eerste twee brieven doorgebladerd. Denk ook aan het beeld dat de zeven gemeenten in Openbaring 2 en 3 oproepen: er zitten er niet veel bij waar we spontaan en vrolijk lid van zouden willen worden vermoed ik.

Hoe om te gaan met dit diverse beeld, met deze weerbarstige werkelijkheid? Hoe hebben en houden we vreugde bij het dienen van de Heer (Ps. 100:2) *in de gemeente*? En uit welke bronnen kunnen we putten om dit vol te houden?

Leven vanuit Gods hart

In de eerste plaats hebben we steeds weer terug te keren naar de bron: het hart van God. Lees als oudste ten minste een keer per jaar de brief aan de Efeziërs en ontdek hoe Gods liefde de gemeente al voor de schepping op het oog had (Ef. 1:4), hoe Hij bijna letterlijk hemel en aarde bewoog om Christus op te wekken, te verhogen en alles onder zijn voeten te leggen voor de gemeente (Ef. 1:20-23) en hoe we pas door de gemeente (met alle heiligen) begrip gaan krijgen van de lengte, de breedte, de hoogte en de diepte van zijn liefde, om zo ‘vol te stromen met Gods volkomenheid’ (Ef. 3:18-19). Zo gaan we iets begrijpen van het grote mysterie van Christus en de gemeente, de Bruidegom en de bruid.

Juist dat laatste beeld helpt enorm om de gemeente lief te (blijven) hebben. Zoals anderen niet aan mijn vrouw moeten komen en ik geen kwaad woord over haar wil horen, zo is het met Christus en de gemeente, die haar ‘heeft liefgehad en zich voor haar heeft prijsgegeven’ (Ef. 5:25). Of zoals Paulus het zo mooi zegt bij zijn afscheid van de oudsten van Efeze in Handelingen 20, als hij spreekt over ‘Gods gemeente, die hij verworven heeft door het bloed van zijn eigen Zoon’ (20:28). Leer zo te kijken naar de gemeente, met al haar lek en gebrek: God heeft er de hoogste prijs voor betaald, een oneindige bruidsschat zou je kunnen zeggen: het bloed van zijn eigen Zoon. Hij geeft de gemeente nooit op, waarom zouden wij dat dan wel doen? Christus bevindt zich nota bene ‘te midden van zeven gouden kandelaren’ (Op. 1:13, NBG ’51) en dat blijken die zeven onaantrekkelijke gemeenten te zijn. Eigenlijk is dat een heel ontroerend beeld. En daarmee inspirerend.

God gelooft in de gemeente en blijft van haar houden. Dat geldt ook voor onze gemeente en voor onszelf als onderdeel daarvan. ‘De kerk is een zootje en ik hoor erbij,’ zei iemand ooit. Vergeet niet dat als je ‘de

volmaakte gemeente' zoekt en je wordt er lid van, het met die volmaakt-
heid direct weer afgelopen is. Dietrich Bonhoeffer waarschuwt ervoor
dat we van de gemeente moeten houden *zoals deze is* en niet zoals je wilt
dat deze zal zijn, dat breekt de gemeenschap (Bonhoeffer, 1978, 18-19).
Zoals je moet trouwen met en houden van iemand om wie hij of zij op
dat moment is en niet zoals je denkt en hoopt dat hij of zij zal worden.
Dan sorteer je al voor op de breuk.

Realiseer je ook altijd weer dat de gemeente van Christus is en niet
van jou. Dat geeft ook een geweldige ontspanning: 'Ik zal mijn gemeente
bouwen' (Mat. 16:18) zegt Jezus. Er is een verhaal dat ik in diverse
varianten ben tegengekomen. Het gaat om een paus of een dominee die
's nachts ligt te woelen en de slaap niet kan vatten vanwege zorgen in en
om de gemeente en de gevoelde verantwoordelijkheid daarvoor. Dat
zou ook voor een oudste kunnen gelden. De last voelt zwaar en je wilt al
bijna opstaan en rondjes gaan lopen, om je dan in een helder moment
op de andere zij te draaien en te zeggen: 'Heer, het is uw kerk, en ik ga
nu slapen.'

Elkaar aanvaarden als geschenk

Een tweede (hulp)bron om het vol te houden in de gemeente en in die
spagaat tussen ideaal en werkelijkheid, zijn de bekende woorden van
Jezus in Matteüs 18:20: 'Want waar twee of drie mensen in mijn naam
samen zijn, ben Ik in hun midden.' Er is dus een belofte dat de Heer dáár
is waar gelovigen *samenkomen*. Hij is er al. Waarom zou ik er dan weg-
blijven? Sterker: Hij is de initiatiefnemer, *Hij* roept ons bij elkaar. En zijn
aanwezigheid daar heeft blijkbaar een eigen kwaliteit, een meerwaarde.
Want natuurlijk kan de Heer bij ons zijn als we alleen zijn, maar hier
verbindt Hij zijn aanwezigheid nadrukkelijk aan de gemeenschap. Er
zijn dingen die Hij mij alleen geven wil en kan via de gemeenschap.
Denk aan onderlinge liefde, vergeving, verzoening. Zaken die juist in
Matteüs 18 een grote rol spelen. Daar waar deze praktijk van vergeving
en verzoening plaatsvindt, daar is de Heer. In de gemeente worden we
aan elkaar gegeven. Zijn we ook bereid en in staat elkaar als een geschenk
te aanvaarden? Een geschenk van en in Christus. Het gaat immers niet
om ons, het gaat om Hem. We komen samen *in zijn naam*. Zijn naam
kwalificeert het samenkomen, dat wil zeggen: wat daar gebeurt wordt
gekleurd door wie Hij is! Tussen mij en de ander staat altijd Christus.
Als we de ander zien, zien we eerst Hem. Je kunt het ook anders zeggen:
we zien de ander door zijn ogen, we zien de ander zoals Christus hem of

haar ziet. En je kunt het ook omdraaien. Met een variant op het verhaal van Matteüs 25: hoe ik me tot de ander (niet) verhoud en hoe ik met de ander (niet) omga, zo verhoud ik me (niet) tot Christus en zo ga ik met Hem (niet) om!

Via de Herder naar de kudde

Zo kom ik bij de derde en laatste (hulp)bron: de weg naar de kudde loopt via de Herder. Ik bedoel dit: in de ontroerende slotontmoeting van de opgestane Heer en zijn leerlingen in Johannes 21, krijgt Petrus tot driemaal toe de vraag voorgelegd of hij Jezus werkelijk liefheeft. Na elke bevestiging daarvan krijgt hij een opdracht die steeds te maken heeft met de kudde: ‘Weid mijn lammeren... Hoed mijn schapen... Weid mijn schapen.’ Jezus maakt hiermee duidelijk dat als je van Hem houdt, Hij je zijn kudde toevertrouwt. Het hoeden van de kudde, het zorgen voor de gemeente, is dus een liefdesdienst aan Hem. En daarvoor ben je alleen gekwalificeerd als je Hem liefhebt.

In theologieopleidingen draaien de zogenaamde eindtermen om competenties. Je moet kunnen aantonen dat je competent bent om te preken, om pastorale hulp te verlenen, om mensen toe te rusten, om leiding te geven, enzovoorts. Belangrijke competenties, bekwaamheden die nodig zijn. Maar vanuit Johannes 21 moet je zeggen: dé competentie om een goede voorganger of oudste te zijn is eerst en vooral Jezus van harte liefhebben. Een liefde die antwoord is op zijn liefde voor ons. Zijn liefde waarmee het allemaal begon en steeds weer begint.

In Johannes speelt het moment dat Jezus' tijd gekomen is een belangrijke rol. Een aantal keren wordt nadrukkelijk gezegd dat zijn tijd ‘nog niet gekomen is’ (Joh. 2:4; 7:30; 8:20). Tot in hoofdstuk 13 vers 1 gezegd wordt dat ‘Jezus wist dat zijn tijd gekomen was.’ Dan wordt direct de toon gezet met de mededeling dat zijn liefde voor zijn leerlingen ‘tot het uiterste zou gaan’. Het is deze liefde tot het uiterste die de enige echte bodem is onder ons werk in de gemeente. In het vervolg zal Jezus steeds benadrukken dat het van groot belang is ‘in Hem te blijven’ en ‘te blijven in zijn liefde’ (Joh. 15:5, 9). Dat is de enige ‘brandstof’ waarop de ‘motor’ van het oudste zijn kan blijven draaien. Alleen als je je geliefd weet door Hem en daaruit leeft, houd je het vol. Word niet afhankelijk van de waardering van mensen en zelfs niet van hun liefde en betrokkenheid. Wees alleen afhankelijk van Hem.

De werkelijkheid van de Vader

Nee, ideaal is de gemeente niet. We werken dan ook niet voor een onhaalbaar ideaal. We leven in de werkelijkheid van de dragende liefde van de Vader, die ons in zijn Zoon alles gaf wat Hij had en daarmee alles wat wij nodig hebben.

Reflectievragen

1. Kun jij voorbeelden geven van jouw persoonlijke ervaring(en) met de kloof tussen de weerbarstige werkelijkheid in de omgang met medegelovigen en het gehoopte ideaalbeeld van de kerk van Christus? Wat hebben deze ervaringen met je gedaan?
2. In dit hoofdstuk worden drie (hulp)bronnen aangereikt die helpen om te gaan met het contrast tussen de huidige aardse werkelijkheid en Gods bedoelingen met de gemeente, namelijk door: te leven vanuit Gods hart, de ander (en jezelf) te aanvaarden als geschenk, en door de kudde te benaderen via Jezus, de Opperherder. Uit welke van deze drie bronnen put jij het liefst? En welke bron trekt je het minst?
3. Wat doet het Bijbelse gegeven dat we in een gebroken wereld leven met jouw verwachtingen ten aanzien van je medegelovigen in je gemeente?

Waar zou de plaatselijke gemeente zijn zonder gezond en vruchtbaar leiderschap? Met *Ik wil U van harte dienen* worden oudsten voorzien van de juiste tools om vruchtbaar in het gemeentewerk te staan. Elk hoofdstuk snijdt een onderwerp aan waar je als oudste vroeger of later mee te maken krijgt. Deze bundel is een bemoediging en een handreiking voor die gemeenteleden die God en zijn gemeente dienen als oudste en zorgdragen voor het geestelijk welzijn en functioneren van gemeenteleden.

Nicolas Pouyet is theoloog, was voorganger in een evangelische gemeente en werkt nu als geestelijk verzorger.

Overige auteurs: Bart Broekman, Melvin en Louise Ho, Rob Hondsmark, Connie Karsten, Teun van der Leer, Patrick Nullens, Eddy de Pender, Bert Reinds, Gerard van der Schee, Christian Tan, Paulien Vervoorn, Els en Huib Zegwaard en Jonathan Zeijl.

'Dit handboek is een unieke toerustingstool voor al die mannen en vrouwen die zich met hart en ziel geven aan de plaatselijke kerk.'

– Dr. Henk Stoorvogel, voorganger Vrije Evangelisatie Zwolle

'Een absolute aanrader voor zittende en aanstaande ambtsdragers.'

– Jan Wolsheimer, directeur Missie Nederland